

ASSAIG

Arnau Puig, *Dau al set (una filosofia de la existència)*.
Flor del Viento Ediciones.
Barcelona, 2003.

Primerament, cal advertir al lector que aquest no és cap treball sobre *Dau al Set*, com així es podria inferir –a primera vista– de l'escandalosa i caòtica icona que serveix de portada a l'escrit. Ni tan sols ens trobem davant d'un llibre de temàtica artística o estètica, matèries ja prou conreades per l'autor en altres ocasions (recordem l'indispensable *Sociologia de las formas*, del 1979), en un dels corpus essencials en la filosofia catalana del segle XX, que alguna llumenera del país hauria de tenir el goig de reeditar en l'idioma amb el qual aquestes obres han estat pensades. Tampoc esperi el futur comprador del volum trobar-hi una mena de memòries servides amb aromes literàries, o una recopilació de retalls històrics coetanis al grup suara esmentat. Contràriament –i cal lamentar que el nom *Dau al Set* hagi esdevingut poc més que un valor de canvi al món editorial–, aquest és, volgudament, un llibre de filosofia, el relat d'una *existència filosòfica* que necessita l'estètica, la història i l'art per a explicar-se a si mateixa. I és aquesta *narració* allò que ens aproxima a una certa visió daualsetiana de la vida, tot i que l'autor insisteixi a recordar-nos que aquesta exposició dels fets neix d'una perspectiva personal i estrictament intransferible. Qualsevol descripció, segons afirma Puig, pressuposa una teoria, i la teoria només és lliure en la seva singularitat, tot i que aquesta singularitat sigui tangencial a tots aquells amb els quals la vida ens fa coincidir, sovint per atzar. El text afronta, no pas uns fets, sinó la presa de cons-

Una existència filosòfica

BERNAT DEDÉU



El filòsof i crític d'art Arnau Puig va ser un dels fundadors de *Dau al Set*

ciència d'una sèrie de realitats que configuren un subjecte inassolible que només pot aferar-se a un present inexistent.

NEQUIT I INCERTESA

Les nombroses referències que s'insereixen al text ens porten a dos eixos fonamentals i aparentment contradictoris: Ortega i Sartre. Del primer Puig n'adopta la definició de l'home, segons la qual aquest no té essència sinó història. Del francès l'autor n'acull l'afirmació d'un projecte vital que es desconeix a si mateix (*L'èsser i el no res*), però en rebutja totalment l'immobilisme social (*La nau-*

sea). Puig és ben conscient –i no defuig la total implicació política dels seus mots– que la història es pot fer des de la raó individual, però que també es pot sofrir des del terror col·lectiu. I el sofriment s'inicia ja en les primeres pàgines del text, des de la indeterminació del mateix naixement a causa d'una malaltia, als primers records de la guerra i el consegüent exili. Aquesta experiència del sofriment ens porta a un relativisme egocèntric –no pas egoista!– que nega qualsevol ètica com a simple dispositiu de domini, i afirma el compromís i l'actitud vital nietzschia-

na envers hom mateix com a principal eina motora del jo. Sota aquesta perspectiva, són criticades amb cruïsa les posicions ideològiques del comunisme europeu –el lector hi trobarà noms i cognoms– així com el heideggerianisme de base (Manuel Sacristán, en especial), que, com la història s'ha entossudat a mostrar-nos, tendeix a implantar essencialitats a bufetades.

Però tota existència remet també a una aproximació a la teoria del coneixement. En aquest punt, Puig remet a la tradició escèptica anglesa de Hume, la moral provisional

cartesiana i l'anàlisi foucaultiana, mitjançant els quals l'autor desplega una mostra d'arqueologia del saber científic, lingüístic i artístic del seu segle. Igual que l'anàlisi vital, la producció artística reviu de nou en la reflexió sobre la seva formalitat, sobre com la pròpia estructura de l'obra d'art reflecteix una història experiencial-sentimental. La producció artística és vital des del mateix moment que –com l'home– té la capacitat d'ésser una realitat mutant que esdevé única. Igualment, l'anàlisi artística s'esdevé precisament en el moment en el qual detectem un canvi en els diferents sistemes de valors que determinen qualsevol acció en la seva relació amb un entorn complex (vegeu la fantàstica deconstrucció fotogràfica de *La Carrega*, de Ramon Casas, dins el llibret central). La raó omnibastadora se substitueix, per tant, per una intel·ligència limitada i finita que només pot crear una teoria teoritzant-se a si mateixa.

"EM VAIG VEURE EL BRAÇ"

Un dels leitmotius que el lector trobarà amb més constància durant el relat que ressenyem –d'una sinceritat inusual en un filòsof– és l'accident que causà a l'autor una paràlisi parcial al braç esquerre, en caure d'un carro en un avís de bombardeig l'any 1937. En una recent conversa, Puig –que mai no s'havia sentit acompletat per la seva lesió– em comentava la impressió que li havia fet mirar-se el braç per primer cop, en una presa de vídeo. Llegint el llibre, el lector pot arribar a tenir una sensació semblant; mirar-se a un mateix sempre és un exercici difícil en què podem trobar –seguint Lacan– objectes o formalitats que ens han determinat sense saber-ho. La capacitat d'adonar-se'n apella, simplement, a la llibertat reflexiva del lector. És qüestió de triar i estar preparat per acceptar novetats imprevistes.

NARRATIVA

Carme Torras, *Pedres de toc*.
Premi Primera Columna.
Editorial Columna.
Barcelona, 2003.

Un debut molt prometedor

JOAN JOSEP ISERN

El Premi Primera Columna és un dels pocs premis destinats a autors debutants. L'any passat el va guanyar Víctor Aldea amb *Obanshee*, un llibre força interessant. Enguany la cosa ha anat encara millor i el mínim de suficiència ha estat superat amb llarguesa. Em refereixo a *Pedres de toc*, de Carme Torras (Barcelona, 1956) que en el seu currículum té els títols de llicenciada en matemàtiques, doctora en informàtica i professora d'investigació a l'Institut de Robòtica del CSIC-UPC.

NOVEL·LA DE CARÀCTERS

Pedres de toc és una novel·la construïda al voltant de dos personatges: Carla Vinyals, una jove periodista i Nydia Aréchi-

ga, una veterana diva del món de la dansa. Dues dones de característiques molt diferents i de fortes personalitats que l'autora fa xocar com dues locomotores desbocades.

Carla és una dona reflexiva i mancada de sentit de l'humor. Tocada per la pulsio d'indagar, la seva gran vocació és el periodisme d'investigació, que, de moment, alimenta a mitges amb la seva feina en una empresa dedicada a escriure per encàrrec biografies de ciutadans més o menys anònims. Nydia Aréchi-ga, en canvi, és un volcà en contínua erupció creativa. La trobem en les vigílies del seu seixanta-cinquè aniversari, motiu pel qual els seus fills es posen en contacte amb l'empresa de la Carla ja que volen regalar-li allò que mai

han pogut conèixer del tot: una descripció de tots els topanants de la seva biografia. No tant la de l'artista prestigiada arreu del món –que aquesta ja la coneixen– sinó la part de la seva infantesa a Mèxic. Una època en la qual va començar una prometedora carrera com a pintora que va abandonar bruscament.

La temptació d'irrompre en el passat d'un personatge tan singular toparà amb les evasives de la investigada. Tanmateix la perseverança de la Carla provocarà algunes esclatxes en la cuirassa de la seva oponent que permetran descobrir l'existència d'un secret que, malgrat els anys, està encara present en l'interior de Nydia. I és justament sobre aquesta esgrima entre dos caràcters oposats

–l'energia reflexiva de Carla contra l'energia explosiva de Nydia– que Carme Torras construeix un sòlid laberint de tensions que esdevé el fil conductor de *Pedres de toc*.

INTUÏCIO NARRATIVA

L'autora té sentit de les proporcions a l'hora de descriure situacions, no es perd en detalls innecessaris, fa dialogar els personatges de manera convincent i sap jugar amb un punt de vista canviant de gran eficàcia comunicativa. Fins i tot té el tacte suficient per no magnificar el secret de Nydia Aréchi-ga. Un secret petit però de proporcions multiplicades pel silenci i el temps. En aquest punt és on Torras ens torna a demostrar que sap perfectament el que vol: no es tracta

d'entabonar el lector amb un fil d'intriga més o menys ben trenat sinó de situar-lo en el centre d'aquest combat entre dues dones singulars.

Magnífic debut, doncs, aquesta *Pedres de toc* a la qual només retrauria un excés de control de l'autora sobre els sentiments dels personatges. A primera vista pot semblar que ja hauria de ser així: Carla sembla no tenir espai per als sentiments i Nydia els camufla sota la seva permanent activitat. Per a l'una el passat és font de coneixement, per a l'altra l'única realitat que val és el present. El joc de les dues es basa, doncs, a mantenir la fredor i no abaixar la guàrdia mai. No tinc tan clar, però, que l'opció a favor de l'asèpsia hagi estat la millor tria. En el fons una novel·la és la descripció d'uns fets i d'uns personatges observats pels ulls de l'autor. Uns ulls dels quals poden sortir llàgrimes o mirades enceses de passió sense que això hagi de deformar necessàriament els perfils de les seves criatures.